

Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi 2024–2027

Vedtatt 22.oktober 2024

Innhold

Agder – en bærekraftig region med lave utslipp og gode levekår	3
Mulighetsbilde for et bærekraftig Agder i 2030.....	4
Klima- og miljømessig bærekraft.....	4
Sosial bærekraft.....	5
Økonomisk bærekraft	6
Utfordringer for Agder.....	7
Satsingsområder og hovedmål	9
1. Attraktivt og miljøvennlig Agder.....	9
2. Bærekraftig verdiskaping	10
3. Utdanning, kompetanse og deltagelse	11
4. Mobilitet.....	11
5. Kultur.....	12
Oppfølging av planen.....	13
Regional samhandling	14
Regional planlegging	15
Behov for regionale planer og strategier 2024–2027	15
Nye regionale planer og strategier.....	15
Handlingsprogram under Regionplan Agder	16
Revidering av eksisterende planer og strategier.....	16
Regionale planer og strategier som videreføres uten endring i perioden	17
Regionale planer og strategier som oppheves	17
Regionale planer og strategier som avklares senere.....	17
Regionale planer og strategier som er under utarbeidelse	18

Agder – en bærekraftig region med lave utslipp og gode levekår

Formålet med Regionplan Agder 2030 er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår.

Regionplan Agder 2030 har fem satsingsområder:

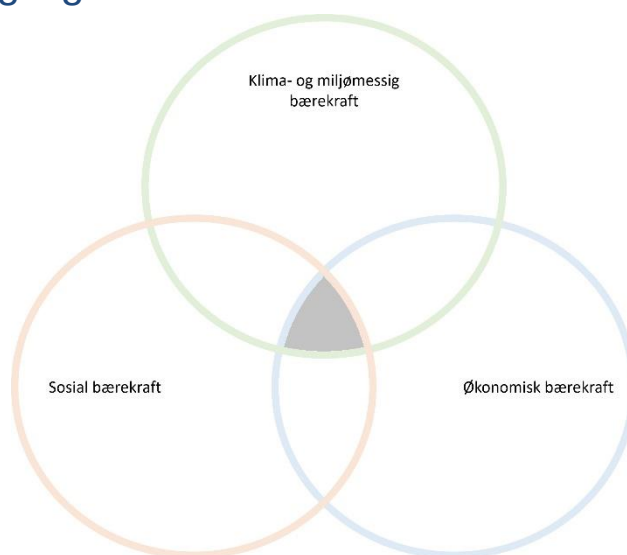
- Attraktivt og miljøvennlig Agder
- Bærekraftig verdiskaping
- Utdanning, kompetanse og deltagelse
- Mobilitet
- Kultur

Regionplan Agder 2030 er et overordnet strategisk styringsdokument for hele Agder. Den beskriver muligheter for Agder i 2030, de viktigste utfordringene, regionens strategiske mål og prioritering av regional planlegging i perioden 2024–2027. Regionplanen skal være grunnlaget for politikkutformingen i Agder og er retningsgivende for prioritering, samordnet innsats og virkemiddelbruk fra ulike offentlige aktører.

Mulighetsbilde for et bærekraftig Agder i 2030

Et bærekraftig samfunn er et samfunn hvor alle kan leve gode liv, både dagens og fremtidige generasjoner. Utviklingen skal være miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig. For Agder betyr det at vi setter to premisser for utviklingen:

- *Vi tar hele Agder i bruk:* Utviklingen skal fremme sosial rettferdighet og økonomisk trygghet for alle. Vi skal bruke hele Agder og sørge for at utviklingen kommer alle innbyggere til gode, og særlig de sårbare gruppene. Agder er et sammensatt fylke. Det er relative korte avstander, men også forskjeller mellom de ulike regionene. Byer, tettsteder og lokalsentre skal utvikle seg i tråd med egen identitet og utfra sine naturlige og historiske forutsetninger.

Vi tar vare på det vi har: Dagens ressurser er knappe, og vi har et høyt materielt forbruk, høye klimagassutslipp og store mengder avfall. Vårt forbruk overskrider planetens tålegrenser, og vi må derfor ta bedre vare på det vi har. En sirkulær økonomi er en forutsetning for omstillingen til et lavutslippssamfunn og redusert tap av naturmangfold. Å ta vare på det vi har betyr også at lokalsamfunnene må ha en god beredskap for blant annet å kunne håndtere de konsekvensene klimaendringene har for samfunnet.

Med utgangspunkt i disse premissene vil regionen arbeide for å realisere følgende muligheter for Agder i 2030:

Klima- og miljømessig bærekraft

I 2030 har vi mer kontroll på CO₂-utslippene i Agder. CO₂-utslippene fra transport er vesentlig redusert og vi er begynt med effektiv karbonfangst i de største industrivirksomhetene. Vi er på god vei mot lavutslippssamfunnet, og samarbeider på tvers av sektorer og næringer om en mer effektiv bruk og gjenbruk av alle ressurser.

Vi tar grønne reisvalg i hele regionen, og det er lagt til rette for nullutslippsløsninger for personmobilitet og godstransport. Mer av godstrafikken er kommet over på sjø og bane, og det er enkelt og attraktivt å reise kollektivt, gå og sykle til daglige gjøremål.

Gjennom et godt regionalt samarbeid om bærekraftig arealbruk ivaretas hensynet til natur og til reduksjon av klimagassutslipp. Dette har ført til at byspredning, og nedbygging av store naturområder til fritidsboliger har blitt redusert. Vi forvalter våre arealer slik at naturens karbonlagre og opptaket av klimagasser blir ivarettatt. De direkte utslippene av CO₂ som tidligere stammet fra arealbruksendringer er nå

redusert. Vi ivaretar naturområder, naturmangfoldet og leveområdene til alle våre arter. Slik opprettholder vi en livskraftig natur med de tjenestene den gir oss.

Vi har tatt vare på våre jordbruksarealer og er selvforsynt i større grad enn tidligere. Kulturlandskapet holdes i hevd, strandsonen langs sjø og vassdrag er skjermet mot utbygging, og vannforekomstene i regionen har god tilstand. Havområdene og det marine naturmangfoldet i Agder forvaltes bærekraftig og har god økologisk tilstand.

Vi produserer mer fornybar energi i regionen, samtidig som energien fordeles effektivt dit det trengs. Innovative løsninger i strømmettet har redusert behovet for store naturinngrep. Det er tatt ut store energigevinster fra effektiviseringstiltak i industri, kraftproduksjon og i privathusholdningene. Agder har utnyttet den sterke kompetansen innenfor fornybar kraft i regionen, og blitt en foregangsregion for utvikling av smarte, energieffektive og naturvennlige metoder for produksjon, distribusjon og bruk av energi.

Sosial bærekraft

I 2030 har vi lagt til rette for et mer inkluderende samfunn der alle kan delta og bruke sine ressurser. Flere Agder lever aktive liv og både deltar og bidrar i samfunnet.

Levekårene blir stadig bedre for de mest utsatte gruppene i samfunnet, og den sosiale ulikheten er redusert. Utdanningstilbudet gir alle tilgang til arbeidsrelevant kompetanse, og flere er i arbeid. Færre vokser opp i fattigdom. Barn og unge har en meningsfull fritid, med god tilgang til fritidsaktiviteter. Langsiktig og systematisk arbeid for en mer helsefremmende oppvekst har ført til bedre helse og økt trivsel blant barn og unge.

Agder er kjent som en nyskapende og mangfoldig kulturregion. Samarbeid mellom frivillig og offentlig sektor, akademia og næringsliv om kultur skaper attraktivitet, sosial inkludering og økonomisk utvikling i hele Agder. Samtidig tar vi vare på den verdifulle kystkulturen og kulturarven i de indre bygdene. Dette har bidratt til en sterk regional identitet og stolthet blant Agders innbyggere.

I 2030 er lokalsamfunn gode, trygge og inkluderende, og innvandrere er godt integrert. Det arbeides aktivt med å fremme likestilling og hindre diskriminering på ulike grunnlag.

Byer, tettsteder og lokalsentre er utviklet kompakte og med kvalitet. Det er mer varierte og inkluderende bomiljøer og møteplasser med et godt tilbud innen kunst, kulturarv, idrett og friluftsliv. Lokalsamfunnene er tilrettelagt for alle, uansett funksjonsevne og alder. Vi har et mer aldersvennlig samfunn, og flere eldre klarer seg selv lengre. Økt fysisk hverdagsaktivitet har bidratt til bedre folkehelse. Reiser i Agder oppleves som enkle og trygge. Barn og unge har en trygg skolevei og et godt tilpasset kollektivtilbud.

Lokalsamfunnene har god beredskap. De er tilpasset en stadig mer uforutsigbar verden, hvor vi merker en sikkerhetssituasjon i endring og klimaendringenes påvirkning av infrastruktur, bebyggelse og natur.

Økonomisk bærekraft

I 2030 er Agder en kompetanseregion som utnytter potensialet i egen befolkning, og er attraktiv for ny kompetasearbeidskraft. Agder har en mer variert næringsstruktur med attraktive arbeidsplasser i hele regionen. Et tettere samarbeid mellom næringsliv, akademia og det offentlige har gitt alle like muligheter til å arbeide, og arbeidslivet er mangfoldig og inkluderende.

Vi bruker det grønne skiftet til innovasjon og verdiskaping, og ny teknologi bidrar til å løse de store klima- og miljøutfordringene. Flere ressurser blir gjenbrukt og Agder er omstilt til en mer sirkulær økonomi. Agder er en attraktiv region for etablering av ny grønn kraftforedlende industri, basert på regionens fortrinn og egne kraftressurser. Næringslivet generelt, og industrien spesielt, har tilgang til kraft til konkurransedyktige priser.

En sterk og innovativ entreprenørskapskultur med vekstkraftige gründerbedrifter fører til verdiskaping i hele Agder. Samhandlingen mellom næringslivet og internasjonale aktører er forsterket. Dette bidrar til å trekke investorer, bedrifter, og kunnskaps- og teknologipartnere til regionen.

Agder er en foregangsregion innen e-helse og velferdsteknologi, hvor offentlig sektor har vist stor omstillingsevne. Tett samarbeid mellom offentlig og privat sektor, forskningsmiljøer, tjenestetilbydere og brukere har medført nyskapende helsetjenester. Innovativ offentlig anskaffelse og innkjøp har bidratt til nye løsninger, produkter og tjenester som gagnar samfunnet.

Agder er en attraktiv region å besøke, med et variert og mangfoldig tilbud basert på kunst-, kultur og kulturarv, tilrettelagte naturopplevelser og lokale mattradisjoner.

Vi tar vare på den infrastrukturen vi har, og har redusert det kritiske forfallet på veiene. God digital og fysisk infrastruktur binder regionen sammen. Gods- og næringstransporten har en sikker og pålitelig fremkommelighet.

Utfordringer for Agder

Målet om et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår krever stor innsats. Vi starter ikke på bar bakke, men tar utgangspunkt i situasjonen på Agder i 2024. I arbeidet med revisjon av regionplanen er det utarbeidet både et kunnskapsgrunnlag og en sammenstilling av sentrale utviklingstrekk. Fra disse er følgende hovedpunkter de mest sentrale:

- Vedvarende klimaendringer.
- Økende tap av naturmangfold.
- Aldrende befolkning.
- Redusert økonomisk handlingsrom.
- Økt behov for beredskap og klimatilpasning.
- Voksende sosiale og økonomiske forskjeller.
- Raskt skiftende kompetansebehov i arbeidslivet.
- Økende vedlikeholdsbehov av veinettet

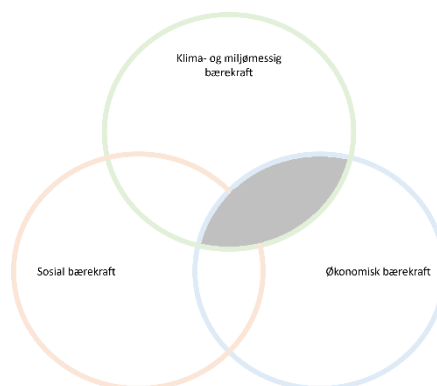
Denne utviklingen stiller oss overfor flere samfunnsflokke. De er komplekse og må løses på tvers av bærekraftsdimensjonene. Løsninger på ett område påvirker gjerne utviklingen innenfor et annet. Noe vil føre til synergier og positive ringvirkninger, andre ganger må vi håndtere konflikter mellom ulike interesser. I begge tilfeller er vi avhengige av en god struktur og en god kultur for samarbeid.

Felles for samfunnsflokene er at det er en knapphet på ressurser enten det gjelder areal, arbeidskraft eller økonomisk handlingsrom. For å løse flokene må vi omstille oss og søke etter nye og innovative løsninger. Vi har allerede gjort mye på flere områder og har et godt utgangspunkt for å gjøre enda mer.

De mest sentrale samfunnsflokene er:

1. Vi må redusere klimagassutslipp og sikre naturmangfold, samtidig som vi skal utvikle regionen med industri, næring, bolig, infrastruktur og produksjon av ren energi

Klima – og miljømessig bærekraft må bli førende for hvordan vi videreutvikler samfunnet, og areal er en viktig ressurs. De viktigste årsakene til at tapet av natur øker, er bolig-, fritidsbolig- og næringsutbygging og andre arealbruksendringer. Vi står stadig oftere overfor motsetninger mellom ønsker om ny industri, næringer, infrastruktur og flere boliger og fritidsboliger, og mål om å bevare og forbedre naturmangfoldet og redusere klimagassutslipp.

Vi må i større grad legge til rette for en arealbruk som ivaretar natur og reduserer klimagassutslipp. Fremtidens næringsliv trenger tydeligere rammer innen klima-

og miljømessig bærekraft. Med god forvaltning kan vi både sikre klima- og andre miljømål og grunnlaget for framtidens næringsliv.

Det er en utfordring at dagens kommunale planer på Agder åpner for tilnærmet doubling av areal som kan bebygges. Dersom gjeldende planreserve blir realisert fullt ut, vil det blant annet medføre nedbygging av 171 km² skog, 14 km² myr og 5 km² dyrka mark. Dette vil ikke være forenlig med natur- og klimahensyn. Fylkeskommunen, kommunene og statlige aktører har et godt og tett samarbeid om kunnskap og arealplanlegging, og det gir oss gode forutsetninger for stadig mer bærekraftig arealforvaltning.

2. Behovet for arbeidskraft er stort, samtidig står mange utenfor arbeidslivet

Økonomiske bærekraft forutsetter anstendig arbeid for alle. Dette utfordres når konkurransen om arbeidskraften intensiveres, og den sosiale ulikheten i samfunnet hindrer at alle kan bidra.

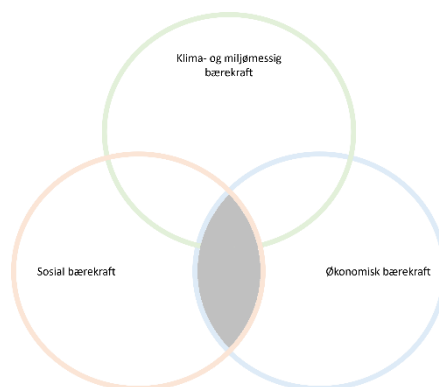
Vi trenger mange mennesker i arbeid for å opprettholde fremtidens næringsliv og et godt tjenestetilbud. Samtidig har vi høy andel kvinner i deltid, mange står ufrivillig utenfor arbeidslivet, og vi blir stadig færre i yrkesaktiv alder. Konkurransen om arbeidskraft intensiveres både i privat og offentlig sektor.

Teknologi og digitalisering kan løse deler av fremtidens behov, men vil ikke være tilstrekkelig. Vi må gjøre mer med færre ressurser. Det blir avgjørende å sikre den kompetansen som næringslivet og offentlig sektor etterspør. Det er behov for mer forskning og kompetanseutvikling. Vi må legge til rette for bedre omstillingsevne slik at egdene kan møte endringene i framtidens arbeidsmarked, og samtidig legge til rette for at flere kan stå lengre i arbeid. Byer, tettsteder og bygder må blir mer attraktive for tilflyttere med kompetansen regionen trenger.

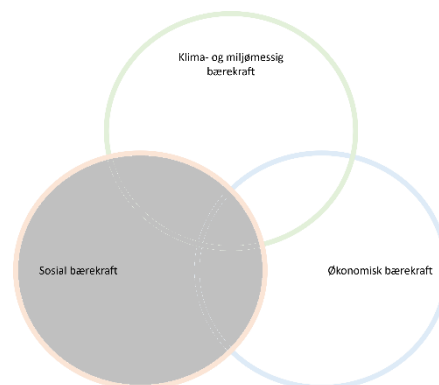
Samtidig må vi gjøre mer for å bygge ned barrierer som hindrer egder i å bidra i samfunnet. Med et større utenforskap enn mange andre fylker, har Agder et dårligere utgangspunkt. Årsakene til utenforskap er komplekse, og grunnlaget for deltagelse legges tidlig i livet. Vi må sikre god helse og skape gode oppvekstsvilkår for barn og unge for å lykkes på lang sikt.

Agder er en relativt liten region og det er kortere geografisk avstander enn flere andre steder i landet. Videre utbygging av infrastruktur og bedre kollektivdekning vil styrke transport av varer, tjenester og arbeidskraft i og gjennom regionen. Men forfallet på infrastrukturen er svært omfattende og påvirker trafiksikkerhet og framkommelighet.

3. Innsatsen for barn, unge og eldre må økes, men handlingsrommet i offentlig sektor blir mindre

Det fødes færre barn, og eldre utgjør en stadig større andel av befolkningen. Dette slår sterkest ut for distriktskommunene og øker presset på helse- og omsorgssektoren. Samtidig er den sosiale ulikheten en økende utfordring. For eksempel er andelen barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt høyere, og øker mer, i Agder enn landsgjennomsnittet.

Skal vi unngå at stadig flere står utenfor samfunnet, krever det et systematisk folkehelsearbeid og langsiktig og helhetlig innsats for bedre oppvekstsvilkår for barn og unge. Barnehage, skole, og kultur- og fritidsarenaer er sentrale arenaer for sosial utjevning og økt inkludering. Selv om vi ikke greier å fjerne den sosiale ulikheten helt, kan vi forebygge og redusere flere av de negative konsekvensene, og forhindre at sosial ulikhet går i arv.

Frivilligheten gir muligheter og her kan vi kan arbeide sammen for å få med flere som kan og vil bidra med egne ressurser. Eldre er en gruppe hvor mange kan bidra. Det samme gjelder mange som står utenfor utdanning eller arbeidsliv.

God helse og mindre ulikhet er viktig for den sosiale bærekraften. Dette er områder som angår kommunale kjerneoppgaver. Det er derfor en særlig stor utfordring for den sosiale bærekraften når økonomisk handlingsrom i offentlige sektor reduseres, og konkurransen om å få tak i ansatte med den riktige kompetansen øker. Interkommunalt samarbeid, teknologiske løsninger og samarbeid med frivillig sektor og helseforvaltningen blir stadig viktigere hvis kommunene skal levere gode tjenester fremover.

Satsingsområder og hovedmål

Regionplan Agder 2030 har fem satsingsområder frem mot 2030:

1. Attraktivt og miljøvennlig Agder
2. Bærekraftig verdiskaping
3. Utdanning, kompetanse og deltagelse
4. Mobilitet
5. Kultur

Hvert satsingsområde har flere hovedmål, som skal bidra til å gjøre Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region innen 2030 – et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Nummereringen av mål under hvert satsingsområde er ikke uttrykk for prioritering-

1. Attraktivt og miljøvennlig Agder

Inkluderende og trygge byer og tettsteder er en viktig del av den sosiale bærekraften. Gjennom by- og tettstedsutvikling bygger vi rammene for oppveksten til barn og

unge, og skaper et aldersvennlig samfunn. Dette er viktig for å motvirke sosial ulikhet og gi bedre helse. En kompakt by- og tettstedsutvikling vil redusere behovet for å ta ubebyggt natur i bruk og bidra til at vi tar vare på livet på land, i vann og bremser klimaendringene. Attraktive byer, tettsteder og bygder kan bidra til at vi både tiltrekker og beholder tilflyttere og arbeidsplasser i regionen.

Hovedmål:

- 1.1. Det er attraktive og varierte bo- og arbeidsmarkeder i hele Agder.
- 1.2. Byer, tettsteder og lokalsentre er utviklet kompakt og med kvaliteter som fremmer helse, deltagelse og trivsel. Flere har en bolig tilpasset sin livssituasjon.
- 1.3. Kommunesentrene har et variert arbeidsliv, tjeneste-, opplevels- og kulturtilbud.
- 1.4. Agder er et aktivitetsvennlig samfunn med nærmiljøer, sosiale møteplasser og friluftslivsområder som bidrar til at flere er mer fysisk aktive.
- 1.5. Naturen i Agder er livskraftig og mangfoldig både på land, i vann og i havet, og vi ivaretar naturens karbonlagre.
- 1.6. I Agder har vi tatt vare på gjenværende ubebyggt strandsone langs sjø og vassdrag både for mennesker og dyr.
- 1.7. Agder er godt tilpasset et våtere, villere og varmere klima og naturbaserte løsninger er prioritert.
- 1.8. Det er godt samarbeid om beredskap til å håndtere uønskede og uventede hendelser som rammer innbyggere eller infrastruktur i Agder.
- 1.9. I 2030 har Agder redusert direkte klimagassutslipp med 55 prosent i forhold til referanseåret 2017, og i 2050 er Agder et lavutslippssamfunn der direkte klimagassutslipp er redusert med over 90 prosent.

2. Bærekraftig verdiskaping

Satsingsområdet vil bidra til å fremme økonomisk vekst som kommer hele regionen og alle innbyggene til gode. Det kan bidra til å redusere den sosiale ulikheten og forbedre folkehelsen. Omstilling til sirkulær økonomi og bærekraftig ressursforvaltning vil bidra til vi tar vare på livet på land og i vann, og bremser klimaendringene.

Hovedmål:

- 2.1. Næringslivet i Agder preges av innovative etableringer og flere vekstkraftige bedrifter.
- 2.2. Sysselsettingsveksten er høyere enn landsgjennomsnittet og basert på landsdelens komparative fortrinn.
- 2.3. Næringsstrukturen er mer variert og preget av et godt samarbeid mellom næringsliv, akademisk og offentlig sektor.
- 2.4. Økt verdiskaping basert på bærekraftig ressursforvaltning og tilgang på fornybar energi

- 2.5. Regionen har smart, energieffektiv og naturvennlig produksjon, distribusjon og bruk av energi, blant annet ved å ha lagt til rette for industrietableringer i tilknytning til kraftknutepunkt.
- 2.6. Agder er omstilt til en mer sirkulær økonomi, der gjenbruk og ombruk av ressurser prioriteres.
- 2.7. Private og offentlige virksomheter fremmer heltidskultur, likestilling, inkludering og mangfold.

3. Utdanning, kompetanse og deltagelse

Tilgang til god utdanning er en grunnleggende del av samfunnets sosiale bærekraft. Med god utdanning og rett kompetanse skal vi bidra til økonomisk vekst som kommer hele regionen og alle innbyggene til gode. Det kan bidra til å redusere den sosiale ulikheten og bedre folkehelsen. God utdanning, økt sysselsetting og mulighet for lik deltagelse i samfunnet bidrar til bedre levekår, økonomisk vekst og et godt offentlig tjenestetilbud.

Hovedmål:

- 3.1. Det er høy grad av sysselsetting, og flere har fått en sterkere tilknytning til arbeidslivet.
- 3.2. Alle barnehager, skoler, høyere utdanning og arbeidsliv fremmer kultur for læring, likestilling, inkludering, helse og trivsel.
- 3.3. Alle elever, lærlinger og studenter fullfører grunnskole, videregående opplæring eller høyere utdanning med kompetanse som gjør dem klare for arbeids- og samfunnsliv.
- 3.4. Det er god balanse mellom tilbud og etterspørsel etter kompetanse i det regionale arbeidsmarkedet og samfunnet som helhet.
- 3.5. Alle har like muligheter til å delta og bidra i samfunnet, uavhengig av kjønn, etnisitet, funksjonsevne, alder, religion, livssyn, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og sosial bakgrunn. Det henvises til FN-konvensjonen om rettigheter til personer med funksjonsnedsettelse CRPD.
- 3.6. Innbyggerne i Agder har bedre helse og livskvalitet, uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn.
- 3.7. Barn og unge i Agder har like muligheter til å leve gode liv og det er etablert modeller for helsefremmende og forebyggende arbeid.

4. Mobilitet

En effektiv transport av personer og gods er viktig for å skape økonomisk bærekraft. Mobilitet er viktig for tilgang til skoletilbud og arbeidsplasser i et levekårsperspektiv. Transporten må være trafikkssikker. Trygg transport er viktig for folkehelsen og for at byer og tettsteder skal være attraktive og ha gode levekår. Nullutslippsløsninger for personmobilitet og godstransport er viktig for den miljømessige bærekraften.

Hovedmålet under mobilitet kommer fra Regional plan for mobilitet 2023-2033. Mobilitetsplanen inneholder flere delmål som utdyper hovedmålet.

Hovedmål:

4.1. Sammen gjør vi reisen enkel, trygg og grønn.

5. Kultur

Deltagelse i kulturlivet gir arenaer for samhold og fellesskapsfølelse, og kan gi rom for å oppleve mestring, inkludering og trygghet. I kulturarven finner vi identitet og tilhørighet gjennom å se oss selv i en større sammenheng. Det bidrar til bedre trivsel og livskvalitet, som er viktig for bærekraftige byer og lokalsamfunn og den sosiale bærekraften. Samtidig gjør det regionen attraktiv for tilflyttere og besøkende. Besøksnæringen kan bidra til et mer variert næringsliv som kommer hele regionen til gode. Ny bruk og gjenbruk av verneverdige bygg og anlegg er også miljømessig bærekraftig, og en viktig del av en mer sirkulær økonomi.

Hovedmål:

- 5.1. Kulturektorens aktivitet innen forskning og utvikling er over landsgjennomsnittet
- 5.2. Tettheten av kunstnere og kulturarbeidere er den høyeste i landet utenfor Oslo
- 5.3. Verdiskapingen knytte til kystkultur, kulturarv indre bygder og trehusbyene har økt
- 5.4. Kultur, idrett og en unik kulturarv gjør Agder til en attraktiv region, som trekker et voksende antall besøkende fra inn- og utlandet.
- 5.5. Alle innbyggere har tilgang på gode arenaer for kultur, idrett og fysisk aktivitet i nærmiljøet, der de kan oppleve et bredt spekter av tilbud, fellesskap og aktivitet.
- 5.6. Agder har en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet.
- 5.7. Gjennom ny bruk og gjenbruk av verneverdige bygg og anlegg bidrar Agder til en bærekraftig utvikling av byer og tettsteder.

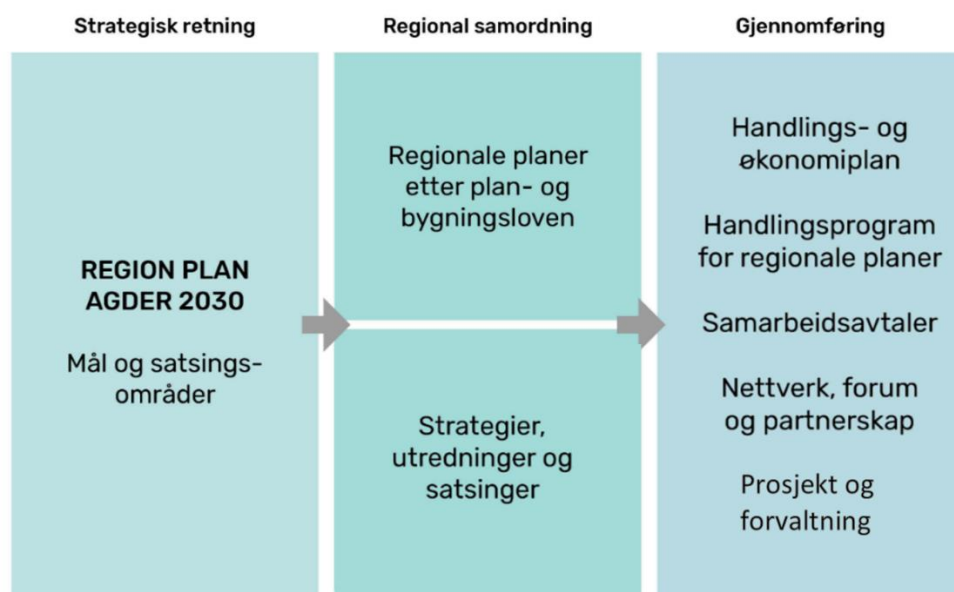
Oppfølging av planen

Regionplan Agder 2030 setter strategisk retning for en helhetlig og ønsket utvikling for Agder. Samarbeid om oppfølging er avgjørende for at planen skal utgjøre en forskjell. Regionen må både holde ved like og utvikle et godt samarbeid for å nå de felles målene for Agder.

Regionplan Agder 2030 vil kreve mer oppfølging gjennom annet arbeid. Som regional planmyndighet har Agder fylkeskommune et særlig ansvar for videre oppfølging i samarbeid med aktører i regionen. Sentralt for dette er:

- Fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle for å mobilisere, koordinere og samordne virkemiddelbruk og regional samhandling.
- Regionale planer med tilhørende handlingsprogram
- Fylkeskommunens handlings- og økonomiplan, og tilhørende virksomhetsstyring.

Figuren under viser hovedtrekkene i det regionale arbeidet med å nå målene i Regionplan Agder 2030.

Den strategiske retningen i Regionplan Agder 2030 konkretiseres og tilpasses lokale forhold gjennom regionale og kommunale planer og strategier.

Regionale planer skal utarbeides i samråd med stat og kommuner som blir berørt av planen, i tillegg til organisasjoner og andre. Samordningen skjer blant annet gjennom regionalt planforum, høring og offentlig ettersyn. Avhengig av behovet blir det også organisert samlinger, arbeidsverksted, eller andre medvirkningsaktiviteter.

For regionale planer blir rammene for samordning og medvirkning avklart gjennom et planprogram som blir sendt ut på høring og offentlig ettersyn før arbeidet med planen starter. Regionale strategier for avgrensede tema berører ofte færre parter og bruken av medvirkning blir vurdert i oppstarten av arbeidet.

Regional samhandling

Regional samhandling mellom offentlig, privat og frivillig sektor og akademisk er helt nødvendig for å nå de felles målene i Regionplan Agder 2030 om å bli et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår.

For å øke gjennomføringskraften og samtidig styrke Agders posisjon nasjonalt, er #vårtagder etablert som et virkemiddel og et samlebegrep for regional samhandling. Et samarbeid av dette omfanget krever en god struktur for å fungere godt og koordinert. Den regionale samhandlingsstrukturen består av regionale fag- og støttenettverk der kommunene og fylkeskommunen samarbeider om sentrale samfunnsområder gjennom #vårtagder.

Aktørene på Agders evne til nyskaping og kapasitet for samarbeid på tvers av fag, sektorer og forvaltningsnivåer er viktig for å nå målene i Regionplan Agder 2030. Vi må derfor styrke vår felles kompetanse på områder som samskaping, brukerdrevet utvikling, digital transformasjon, samarbeid, nettverksjobbing og partnerskap.

For å styrke effekten av forskning som virkemiddel for regional utvikling er det viktig med et helhetlig perspektiv, som inkluderer samarbeid mellom akademiske institusjoner, næringsliv, offentlig sektor og øvrige samfunnsaktører.

Mange av utfordringene knyttet til samfunnsutvikling i Agder gjelder også for regioner i mange andre land. Økt deltakelse i internasjonalt samarbeid er derfor viktig for å utveksle erfaringer, fremme læring og bygge nettverk. Fylkeskommunen skal mobilisere kommuner, virksomheter og forsknings- og utdanningsinstitusjoner til å delta i internasjonale samarbeid for å finne felles løsninger som bidrar til en bærekraftig samfunnsutvikling.

Reetableringen av Agder Europakontor skal bidra til at næringslivet, forsknings- og utdanningsinstitusjoner, offentlig sektor og sivilsamfunnet i regionen utnytter mulighetene i europeisk samarbeid og finansieringsordninger på en bedre måte til støtte for økt miljø- og klimamessig, sosial og økonomisk bærekraft.

Regional planlegging

Behov for regionale planer og strategier 2024–2027

Den regionale planleggingen er et særlig viktig verktøy for fylkeskommunens rolle som regional samfunnsutvikler. Plan- og bygningsloven gir rammene for verktøyet. Det er fylkestinget som er regional planmyndighet og i Agder fylkeskommune er fylkesutvalget planutvalg.

Som regional planmyndighet utarbeider Agder fylkeskommune:

- Regionplan Agder 2030 med regional planstrategi
- Regionale planer med handlingsprogram
- Regionale strategier

Regionale planer og regionale strategier gir retning og mobiliserer regionen om felles innsats for prioriterte tema. Samtidig er de tids- og ressurskrevende å utarbeide og følge opp. For noen tema er ressursene bedre anvendt til operativt arbeid. Det er derfor viktig å prioritere hvilke regionale planer og strategier Agder fylkeskommune skal utarbeide i perioden 2024–2027. Prioriteringene av regionale planer og strategier er gjort på bakgrunn av det oppdaterte utfordrings- og mulighetsbildet for 2024, justeringer av satsingsområder og mål og nye nasjonale forventninger til regional og lokal planlegging.

Fylkeskommunen vil hvert år vurdere planbehovet i regional planstrategi i forbindelse med utarbeidelsen av handlings- og økonomiplanen. Dette gir mulighet for å avstemme prioriteringene til tilgjengelige ressurser, og samtidig ta høyde for nye nasjonale føringer eller behov som oppstår i regionen.

For perioden 2024–2027 foreslår fylkeskommunen følgende:

Nye regionale planer og strategier

Regional strategi for kulturarv 2030

Ny regional strategi for kulturarv skal slå sammen eksisterende, men utdaterte kulturarvsstrategier for tidligere Aust-Agder og Vest-Agder. En ny strategi vil gi bedre måloppnåelse for satsingsområdet kultur.

Strategien vil erstatte følgende styringsdokumenter når den er vedtatt:

- Strategi for kulturminner og kulturmiljøer i Aust-Agder 2014–2017. Et godt varp. (vedtatt 2014)
- Kulturarv 2020, Vest-Agder (vedtatt 2014)
- Strategisk handlingsplan for museumssektoren i Vest Agder 2012–2020 (vedtatt 2011)
- Museumsplan for Aust-Agder 2002–2005 (vedtatt 2002)

- Agders uthavner i verdensklasse – felles strategi for Aust- og Vest-Agder fylkeskommune 2016–2020 (vedtatt 2016)
- Strategi for de historiske sørlandsbyene i Vest-Agder (vedtatt 2015)
- Strategisk handlingsplan for arkivsektoren i Vest-Agder 2012–2020 (vedtatt 2011)

Regional plan for grønn industri og energi

En ny regional plan for grønn industri og energi skal følge opp fylkeskommunens målsetting om miljø-, klima- og fremtidsrettet arealbruk. Areal- og energibehovene skal vurderes og avveies på tvers av kommunegrensene, med formål om å tilrettelegge for fornybar energiproduksjon, kraftforedlende industri og styrke utviklingen i regionen. Den regionale planen skal inneholde plankart, og regionale planbestemmelser ved behov.

En regional plan for grønn industri og energi skal gi bedre måloppnåelse for relevante deler av satsingsområdene bærekraftig verdiskaping og attraktivt og miljøvennlig Agder.

Strategi for kraftforedlende industri for Agder er et godt utgangspunkt, men ikke et tilstrekkelig styringsverktøy for kommunene når de ønsker å etablere grønne næringer som både avveier hensynet til energi, natur og samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Energistrategi Agder fra 2007 er utdatert og må oppdateres til dagens utfordrings- og mulighetsbilde.

Ny regional plan vil erstatte følgende styringsdokumenter når den er vedtatt:

- Strategi for kraftforedlende industri på Agder (vedtatt 2022)
- Energiplan for Agder (vedtatt 2007).

Handlingsprogram under Regionplan Agder

Handlingsprogram for levekår

Ved endelig vedtak av Regionplan Agder vedtok fylkestinget at det skal utarbeides et handlingsprogram for levekår, med utgangspunkt i hovedmålene.

Revidering av eksisterende planer og strategier

Regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder 2028–2033

Regionale vannforvaltningsplaner følger en egen syklus for oppdatering og revisjon. Dagens plan for Agder gjelder plansyklusen 2022-2027. Arbeidet med revisjon av planen vil pågå i perioden 2025-2027.

Regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping 2030

Revideres som regional strategi. En revisjon vil være viktig for å sammenfatte bredden i næringsfeltet, og gir en overordnet strategisk prioritering mellom

innsatsområdene. En revidert regional strategi vil sikre bedre måloppnåelse for satsingsområdet bærekraftig verdiskaping.

Kompetansestrategi 2030

Revideres som regional strategi. Revisjonen vil ha en bredere tematikk enn nåværende strategi, og vil være viktig for å svare på deler av samfunnsflokken knyttet til kompetanse og utenforskap, og gi bedre måloppnåelse for relevante deler av satsingsområdet utdanning, kompetanse og deltagelse. Relevant innhold fra Studentstrategi Agder 2030 skal inngå i kompetansestrategien.

Landbruksstrategien 2022–2024

Landbruksstrategien revideres når gjeldende strategiperiode utløper. Revisjonen gir mulighet for oppdateringer av delmål og strategier til ny kunnskap og nye nasjonale føringer. Strategien skal inneholde delmål og strategier for relevante hovedmål i satsingsområdet bærekraftig verdiskaping.

Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold 2015–2027

Revideres som regional plan. Revisjonen må inkludere evaluering av oppfølging og måloppnåelse, og bygge på erfaring og forskning som er gjort etter 2014. Viktige perspektiver fra folkehelsestrategien som er foreslått opphevet, innarbeides. Det utarbeides et oppdatert handlingsprogram som er mer kortfattet enn det opprinnelige.

Regionale planer og strategier som videreføres uten endring i perioden

- Regional plan for mobilitet 2023–2033 (satsingsområde: mobilitet)
- Regional plan for areal, bolig og transport i kristiansandsregionen 2023–2050 (satsingsområde: Attraktivt og miljøvennlig Agder)
- Regional areal- og transportplan for arendalsregionen 2018–2040 (satsingsområde: Attraktivt og miljøvennlig Agder)
- Fylkesdelplan for Grenlandsbanen i Telemark og Aust-Agder fylker (satsingsområde: Attraktivt og miljøvennlig Agder)
- Regionplan Lister 2030
- Frivillighetsstrategi 2022–2030 (satsingsområde: kultur)

Regionale planer og strategier som oppheves

- Besøk Agder 2030
- Folkehelsestrategi for Agder 2018–2025
- Studentstrategi Agder 2030
- Strategi for forskning, utvikling og innovasjon i Agder 2015–2030

Regionale planer og strategier som avklares senere

- Regional plan for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (revisjon eller videreføring) (satsingsområde: Attraktivt og miljøvennlig Agder)

Regionale planer og strategier som er under utarbeidelse

- Regional plan for fysisk aktive liv i Agder. Meldt oppstart februar 2023 og forventet vedtak høsten 2024 (satsingsområde: Attraktivt og miljøvennlig Agder).
- Regional plan for senterstruktur og handel i Agder. Meldt oppstart oktober 2021 og forventet vedtak høsten 2024 (satsingsområde: Attraktivt og miljøvennlig Agder).
- Strategi for høstbart vilt og høstbar innlandsfisk. Meldt oppstart juli 2023 og forventet vedtak høsten 2024. (satsingsområde: Attraktivt og miljøvennlig Agder)